

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Природничий факультет
Кафедра географії та методики її викладання

Дипломна робота
магістра

з теми: **«ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В МЕЖАХ
ВОЛИНСЬКОГО ПОЛІССЯ»**

Виконав: студент 2 курсу,
групи Geol-M18
спеціальності 014 Середня освіта (Географія)
за освітньою програмою Географія
Крук Артем Олексійович

Керівник:
Лісовський А. С., кандидат географічних наук

Рецензент:
Придеткевич С.С., кандидат географічних наук

Кам'янець-Подільський – 2019 р

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	5
1.1. Поняттєво-термінологічний апарат.....	5
1.2. Методологія та методика досліджень.....	10
1.3. Історія вивчення туристично-рекреаційної галузі Волинського Полісся.....	19
РОЗДІЛ 2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ВОЛИНСЬКОГО ПОЛІССЯ.....	26
2.1. Поняття туристично-рекреаційних ресурсів та їх види.....	26
2.2. Природні туристично-рекреаційні ресурси.....	29
2.3. Історико-культурні туристично-рекреаційні ресурси.....	33
РОЗДІЛ 3. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕРИТОРІАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В МЕЖАХ ВОЛИНСЬКОГО ПОЛІССЯ.....	55
3.1. Сучасний стан організації та функціонування туризму на території Волинського Полісся.....	55
3.2. Територіальна організація туризму в межах Волинського Полісся.....	63
РОЗДІЛ 4. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В МЕЖАХ ВОЛИНСЬКОГО ПОЛІССЯ.....	71
4.1. Проблеми функціонування та розвитку туристично-рекреаційної діяльності.....	71
4.2. Шляхи оптимізації та перспективи розвитку туристично-рекреаційної діяльності.....	77
ВИСНОВКИ.....	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	83
ДОДАТКИ.....	89

ВСТУП

Актуальність теми. В сучасних умовах неухильно зростає роль туризму та рекреації як сфер, що нейтралізують виробничі стреси, нервово-психічні навантаження, втому від монотонної праці, гіподинамію. Для регенерації сил і енергії людині необхідна зміна умов і форм діяльності (їх послідовності, навантажень, видів). Незадоволені туристично-рекреаційні потреби неминуче негативно позначаються на фізіологічному стані організму, стають однією з поширених причин психічних розладів. Відповідно виникає потреба у лікуванні, оздоровленні та проведенні вільного часу з метою розваг, що зумовлює постійний і випереджальний розвиток рекреації.

Одним з найбільш привабливих регіонів України, з точки зору туристичного освоєння та використання, є Волинь, яка має значний потенціал для розвитку туристичної галузі, а саме: зручне економіко-географічне розташування, наявність пам'яток історії, архітектури та культури, м'який континентальний клімат, значні рекреаційні ресурси.

Вивченню даного питання присвячені праці багатьохвітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема: О. Ф. Балацького, Л. П. Брагинського, З. В. Герасимчук, Б. М. Данилишина, О. О. Іщука, Т. І. Козаченка, В. С. Кравціва, Ю. П. Лебединського, С. С. Левківського, В. З. Миська, Г. О. Пархоменка, В. М. Степанова, О. М. Теліженко, М. А. Хвесика, Л. П. Царика, В. О. Шевченка, А. С. Яцика та багатьох інших.

Мета і завдання дослідження. Метою досліджень є вивчення туристично-рекреаційної діяльності Волинського Полісся для подальшої оптимізації наявних господарських зв'язків.

Для досягнення мети було визначено такі *завдання*:

- проаналізувати сучасні теоретико-методологічні засади та історичні аспекти вивчення туристично-рекреаційної галузі Волинського Полісся;

- охарактеризувати основні природні та історико-культурні туристично-рекреаційні ресурси Волинського Полісся;
- визначити сучасний стан, специфіку функціонування та особливості територіальної організації туристично-рекреаційної діяльності Волинського Полісся;
- встановити сучасні проблеми функціонування та перспективи розвитку туристично-рекреаційної діяльності Волинського Полісся.

Об'єкт дослідження – туристично-рекреаційна діяльність Волинського Полісся.

Предмет дослідження – сучасний стан та перспективи розвитку туристично-рекреаційної діяльності Волинського Полісся.

Методи дослідження. В процесі наших досліджень ми застосовували як загальногеографічні методи – статистичний, математичний, польових спостережень, порівняльно-географічний, систематизації, групування, графічного, картографічного, статистичного аналізу так і спеціальні – просторового аналізу, типізації та картографічного моделювання.

При зборі первинних матеріалів нами опрацьовано велику кількість найрізноманітніших джерел, зокрема, монографій, статей, фондів матеріалів і наукових збірників обласних та районних установ, а також низка картографічних матеріалів.

Структура та обсяг роботи. Дипломна робота складається із вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел (53 найменування) та додатків. Робота проілюстрована 4 рисунками, містить 3 таблиці. Загальний обсяг роботи – 70 сторінок.

ВИСНОВКИ

Отже, туристично-рекреаційна діяльність на території Волинського Полісся сформувалась вже досить давно, і на сьогоднішній день потребує нових підходів до вивчення її просторової структури з метою оптимізації взаємозв'язків та пошуку нових форматів функціонування. Підсумовуючи результати проведеного дослідження, можна зробити наступні висновки:

1. Встановлено, що більшість теоретико-методологічних підходів до вивчення туристично-рекреаційної діяльності базуються на основі ресурсного підходу із вираженою «науковою слабкістю» в комплексному оцінюванні туристично-рекреаційних ресурсів та часто суб'єктивними поглядами. Усі раніше проведені дослідження прийнято поділяти на 5–6 періодів, які характеризуються відповідними напрямками вивчення туристичної галузі Волинського Полісся.

2. На території Волинського Полісся наявний майже повний спектр природних та історико-культурних туристично-рекреаційних ресурсів, з яких найактивніше використовуються геологічні, геоморфологічні, гідрологічні, ландшафтні, біологічні (з природних) та історичні, археологічні, подієві та ін. (з історико-культурних).

3. Встановлено, що туристично-рекреаційний комплекс Волинського Полісся як система характеризується складною внутрішньою структурою, великою кількістю різнорідних за своєю природою елементів і взаємозв'язків, неоднозначністю наслідків від прийнятих управлінських рішень тощо. Залежно від специфіки поєднання ресурсів та взаємозв'язків між складовими туристично-рекреаційної діяльності в межах Волинського Полісся виділяють наступні рекреаційні райони: Шацький, Новоград-Волинський, Дубнівський, Луцький, Маневицький, кожен з яких поділяється на підрайони.

4. Визначено, що основні проблеми туристично-рекреаційного комплексу Волинського Полісся пов'язані насамперед із недостатнім фінансуванням, неефективним управлінням та неякісною інформаційною

політикою. Основними завданнями розвитку туризму на Волині є формування туристично-рекреаційного комплексу, який задовольняв би потреби населення в санаторно-курортному лікуванні, відпочинку і туризмі; формування ринку конкурентноздатних на міжнародному рівні рекреаційних послуг на основі ефективного використання наявних природних і культурно-історичних ресурсів з одночасним збереженням екології, залучення максимальної кількості туристів на територію області, збільшення обсягів надходження коштів, в тому числі валютних, до місцевих бюджетів, збереження чистоти природного середовища та охорона рекреаційних ресурсів області Волинь має величезні природні ресурси для динамічного розвитку туристсько-екскурсійних послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александрова А.Ю. Теоретическийосновыгеографиитуризма. Туризм и культурноенаследие. Межвузовскийсборникнаучныхтрудов. / А.Ю. Александрова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_tourism/aleksandrova.htm.
2. Археологія Української ССР : В 3-х т. – Т.1., 1974. – С. 233.
3. Башта А.И. Инновационнаястратегияразвитиярекреационнойсистемы на базезнергосбережения: монография / А.И. Башта. –Симферополь : Крымучпедгиз, 2011. – 382 с.
4. Безуглий І.В. Напрями вдосконалення територіальної організації регіональної рекреаційно-туристичної системи / І.В. Безуглий // Формування ринкових відносин в Україні. – 2007. – №8(75). – С. 93–97.
5. Бережна І. Національні пріоритети та регіональні детермінанти соціально-економічного зростання (на матеріалах АР Крим) / І. Бережна. – К. : НАН України, Інститут регіональних досліджень, 2004. – 640 с.
6. Боков М.А. Стратегическоеуправлениерекреационнымипредприятиями в условияхпереходнойэкономики / М.А. Боков. – СПб. : ЮНИТИ-ДАНА, 2001. –368 с.
7. Виклюк Я.І. Побудова fuzzy-моделі для визначення рекреаційного потенціалу євро регіону "Верхній прут" / Я.І. Виклюк // Вестник НТУ «ХПИ». Тематическийвыпуск «Системныйанализ, управление и информационныетехнологии». – 2007. – №41. – С. 193–201.
8. Воловик В.М. Ландшафтознавчий аналіз природних ресурсів рекреаційних вузлів Східного Поділля // Український географічний журнал. – 1997. – № 1. – С. 39–64.
9. Вуйцик О.І. Рекреаційно-туристичний комплекс : питання термінології / О.І. Вуйцик // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2012. – Вип.3(46). – Ч.2. – С. 39–44.

10. Георгинский Е.В. Концептуальные определения рекреации. // П
Всероссийские научные чтения «Интеллектуальный и
индустриальный потенциал регионов России» 21 декабря 2001г. –
Кемерово, 2002. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа :
<http://history.kemsu.ru/oldversion/PUBLIC/read/title.htm>.
11. Герасимчук З. Регіональна політика розвитку рекреаційної сфери :
механізм формування та реалізації : [монографія] / З. Герасимчук,
М. Глядіна. – Луцьк : Надстир'я, 2006. – 164 с.
12. Грабарев А.В. Імітаційна модель туристично-рекреаційного комплексу /
А.В. Грабарев // Моделювання та інформаційні системи в економіці. –
2012. – Вип.86. – С.133–145.
13. Гудзь П.В. Економічні проблеми розвитку курортно-рекреаційних
територій / П.В. Гудзь. – Донецьк : ІЕПД НАН України; Юго-Восток Лтд.,
2001. – 270 с.
14. Захарченко П.В. Модели экономики курортно-рекреационных систем :
монография / П.В. Захарченко; науч. ред. А.И. Черняк. –Бердянск : Изд-во
Ткачук А.В., 2010. – 392 с.
15. Зелінський І. Про статистичну оцінку рекреаційно-оздоровчого
забезпечення населення в регіоні / І. Зелінський // Регіональна економіка.
Додаток «Регіони України. Економіко- статистичні порівняння». – 2001. –
№ 2. – С. 28–32.
16. Зорин И.В. Рекреационная сущность экологического туризма. / И.В. Зорин.
[Электронный ресурс]. Режим доступа : [http://lib.sportedu.ru/
press/tpfk/2002N11/p9-13.htm](http://lib.sportedu.ru/press/tpfk/2002N11/p9-13.htm).
17. Кирсанов В.В. Концептуальные подходы к исследованию педагогических
и рекреационных технологий в социально-культурной сфере. //
Міжнародна науково- практична конференція «Педагогічні та рекреаційні
технології в сучасній індустрії дозвілля», 4-6 червня 2004р. –К., 2004. –
[Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://knukim.edu.ua/science_events_conf_osndoc.htm .

18. Кифяк В.Ф. Методи та принципи формування територіальних рекреаційних систем // В.Ф. Кифяк // Вісник ДІТБ. – 2013. – №17. – С. 51–54.
19. Кифяк В.Ф. Сфера рекреации и туризма как составляющая региональной экономической системы / В.Ф. Кифяк // Формирование рыночных отношений в Украине. – 2006. – №11(66). – С. 116–119.
20. Королёва Н.В. Имитационное моделирование направлений развития туризма в рекреационных зонах региона (на материалах Республики Адыгея) / Н. В. Королёва. – Майкоп : Изд-во АТУ, 2007. – 164 с.
21. Кузик С. Зміст науки «Туризм» і «географія туризму» / С. Кузик // Теоретичні та методологічні проблеми суспільної географії. – Львів, 2006. – С. 168–176.
22. Кузик С. П. Географія туризму : навч. посіб. / С. П. Кузик. – К. : Знання, 2011. – 271 с.
23. Кузик С. Теоретичні проблеми туризму : суспільно- географічний підхід : [монографія] / Степан Кузик. – Львів : Видав, центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2010. – 254 с.
24. Куніцин С.В. Моделювання процесів розвитку підприємств туристично-рекреаційної сфери / С.В. Куніцин // Проблеми економіки. – 2012. – №3. – С. 130–136.
25. Куніцин С.В. Постановка задачі моделювання вибору організаційних форм інтеграційної взаємодії професійних учасників туристичного ринку / С.В. Куніцин [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.repository.hneu.edu.ua/>.
26. Кусков А.С. Рекреационная география: учебно-методическое пособие. / А.С. Кусков, В.Л. Голубева, Т.Н. Одинцова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://revolution.allbest.ru/geography/00012713_0.html.

27. Масляк П.О. Рекреаційна географія : навч. посіб. /П.О.Масляк. – К. : Знання, 2008. – 343 с.
28. Мацала В. Формування і розвиток рекреаційно-туристичного комплексу Закарпатської області : автореф. дис. канд. екон. наук / В. Мацала ; НАН України; Інститут регіональних досліджень. – Львів, 1996. – 17 с.
29. Мацола В. Рекреаційно-туристичний комплекс України : [монографія] / В. Мацола. – Львів : ІРД НАН України, 1997. – 259 с.
30. Михайліченко Г. Туристичний потенціал: методи оцінювання та інноваційний розвиток / Г. Михайліченко // Проблеми економіки. – 2013. – № 1. – С. 115–123.
31. Молнар О.С. Теоретичні основи розробки регіональної програми розвитку туристично-рекреаційного комплексу в системі стратегії соціально-економічного розвитку Закарпаття / О.С. Молнар, Ф.А. Важинський, В.Й. Даньків // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка. – 2013. – Вип.4(41). – С. 140–147.
32. Національна система туристсько-екскурсійних маршрутів «Намисто Славутича». – К., 1998. – С. 214–215.
33. Нездоймінов С.Г. Формування кластерної стратегії розвитку підприємства в регіональному туристично-рекреаційному комплексі / С.Г. Нездоймінов // Економічні інновації. – 2009. – Вип.38. – С. 133–143.
34. Николаенко Д.В. Введение в рекреационную географию./ Д.В. Николаенко, Т.В. Николаенко. – Х., 1998. – 178 с.
35. Нудельман М. Социально-экономические проблемы рекреационного природопользования / М. Нудельман. – К. : Наукова думка, 1987. – 132 с.
36. Пламеницька Є.М. Дослідження Кам'янець-Подільського замку // Археологія. – К., 1975. – С.15.
37. Природа Волинської області / За ред. К. І. Геренчука. – Львів : Вища школа, 1980. – 152 с.

38. Природно-заповідний фонд Волині становить майже 15% території області [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://vsim.ua/Podii/prirodno-zapovidniy-fondhmelnichchini-stanovit-mayzhe-15-teritoriyi-69524.html>.
39. Природо-ресурсний потенціал природних регіонів України : [монографія] / [В. Руденко, В. Вацеба, Т. Соловей]. – Чернівці : Рута, 2001. – 268 с.
40. Савіцька О.П. Стратегія розвитку туристичної індустрії в Україні: регіональні аспекти / О.П. Савіцька, Н.В. Савіцька [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/savicka.htm.
41. Солохин С.С. Когнитивное моделирование проблем развития предпринимательства в туристско-рекреационной системе юга России / С.С. Солохин // Известия южного федерального университета. Технические науки. – 2009. – №3. – С. 32–37.
42. Танасійчук О. Ю. Особливості природної складової рекреаційного комплексу Волині / О. Ю. Танасійчук // Геополітика і екогеодинаміка регіонів. – 2014. – Том 10. – Вып. 2. – С. 790–798.
43. Туристичні ресурси України. – К., 1996. – С. 88–97.
44. Туристично-краєзнавчі дослідження. – Випуск 2. – К. : ЧП Кармаліта, 1999. – 656 с.
45. Туристично-краєзнавчі дослідження. – Випуск 5. – К., 2004. – С. 3.
46. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія. Навчальний посібник. / Н.В. Фоменко. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 312 с.
47. Харічков С.К. Регіональна парадигма цільової програми розвитку рекреації та туризму / С.К. Харічков, І.М. Дишловий, С.Г. Нездоймінов // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – №2. – С. 221–230.
48. Хмельниччина: шляхом розвитку та співробітництва. – К., 1997. – 60 с.
49. Цьохла С.Ю. Трансформація рекреаційної діяльності та туристичних регіональних ринків курортно-рекреаційних послуг : монографія / С.Ю. Цьохла. – Сімферополь : Таврія, 2008. – 352 с.

50. Черчик Л. М. Оцінка сучасного стану та перспектив розвитку рекреаційного природокористування в Україні / Л. М. Черчик // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 6. – С. 180–186.
51. Черчик Л. Наукові підходи до класифікації туристично-рекреаційних ресурсів / Л. Черчик [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/10027/3/klas_ttp.pdf.
52. Черчик Л. Стратегічний потенціал рекреаційної системи регіону: теорія, методологія, оцінка : [монографія] / Л. Черчик, Н. Коленда. – Луцьк : ЛНТУ, 2008. – 224 с.
53. Шабардіна Ю. Рекреаційний потенціал як складова продуктивних сил регіонального економічного простору : дис. канд. екон. наук / Ю. Шабардіна ; Чернігівський державний технологічний університет. – Чернігів, 2011. – 312 с.